

УСТАНОВА

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

Кафедра економіки та фінансів

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ**

«ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

**для студентів всіх форм навчання спеціальностей
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»
освітнього рівня «бакалавр»**

Тернопіль-2018

Методичні вказівки до самостійної роботи студентів з дисципліни «Основи наукових досліджень» для студентів всіх форм навчання спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітнього рівня «бакалавр», напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» // Укл. д.е.н., професор, зав.кафедри економіки та фінансів Панухник О.В., к.е.н., асистент кафедри економічної кібернетики Федотова Я.Г. – Тернопіль: ТНТУ, 2018. – 18 с.

Укладачі: Панухник Олена Віталіївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та фінансів ТНТУ ім. І. Пулюя.
Федотова Яна Геннадіївна, кандидат економічних наук, асистент кафедри економічної кібернетики.

Рецензенти: Мариненко Н.Ю., доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки та фінансів.
Хрупович С.Є., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та фінансів ТНТУ ім. І. Пулюя.

Методичні вказівки розглянуті і затверджені на засіданні кафедри економіки та фінансів
Протокол № 14 від «02» квітня 2018 р.

Схвалені на засіданні методичної комісії факультету економіки та менеджменту
Протокол № 7 від «18» квітня 2018 р.

1. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

В сучасних умовах самостійність стає професійно необхідною якістю особистості. Фахівець повинен оперативно приймати нешаблонні рішення, діяти самостійно, творчо. Саме там, де здійснюється самостійний пошук принципів, способів дій, починається творчість, що є вищим ступенем розвитку самостійної особистості. У вищому навчальному закладі підготовка майбутніх спеціалістів має орієнтуватися на формування у студентів цієї якості, а не лише на репродуктивну виконавську діяльність.

Самостійна особистість не тільки вирішує поставлені завдання, а й ставить перед собою цілі щодо власного почину, тобто володіє ініціативністю і має потребу приймати та здійснювати власні рішення. Після прийняття рішення самостійна особистість готова нести відповідальність за його практичне втілення, за свої дії, в основі яких лежить впевненість у їх правильності та своєчасності. Водночас самостійна людина здатна визнавати свої помилки, якщо дійсність свідчить, що не всі обставини було нею враховано під час прийняття. Отже, самостійність – це інтегративна якість особистості, що полягає у здатності та потребі приймати й реалізовувати рішення з власної ініціативи і нести за них відповідальність.

Вищий, творчий рівень розвитку самостійності полягає в потребі постійно ставити перед собою нові цілі та завдання, спрямовані на вихід за межі заданого, на пошук і відкриття нових закономірностей та способів розв'язання.

Виховання у студентів навичок самостійної роботи з навчальним матеріалом, науковою і навчально-методичною літературою належить до першочергових завдань вищої школи.

Самостійна робота студентів – це спланована пізнавальна, організаційно і методично направлена діяльність, яка здійснюється без прямої допомоги викладача, на досягнення результату. Як форма організації індивідуального вивчення студентами навчального матеріалу поза аудиторний час, вона є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних дисциплін.

Самостійна робота призначається для кращого засвоєння курсу, розширення і доповнення лекційного матеріалу. Викладач надає студенту рекомендовану літературу, основну і додаткову і, під час вивчення окремих тем, конкретизує її за списком.

Мета самостійної роботи студентів:

- розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів;
- формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань;
- розвиток морально-вольових зусиль;
- самостійна робота студентів як результат їх морально-вольових зусиль.

Завданнями самостійної роботи можуть бути засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація набутих знань, їхнє застосування

за вирішення практичних завдань та виконання творчих робіт, виявлення прогалин у системі знань із предмета. Зміст самостійної роботи та її наповнення визначаються робочою навчальною програмою, підручниками, методичними посібниками та додатковою літературою. Головна форма навчання – практична.

Самостійна робота як вид навчальної діяльності матиме ефективність за таких умов:

- якщо ця робота чітко організована з боку викладача;
- якщо вона є складовою навчально-виховного процесу, а не епізодичним явищем;
- якщо за самостійною роботою студентів здійснюється педагогічний контроль (оцінка і корекція знань).

Успішність самостійної роботи студентів визначається перш за все підготовленістю їх до такої навчальної діяльності. За своєю суттю самостійна робота передбачає максимальну активність студентів у різних аспектах: організація розумової праці, пошук гармонії, прагнення зробити значення переконаннями.

Позитивна сутність самостійної роботи усіх трьох рівнів лежить у свідомому ставленні до навчання.

Для вирішення поставлених завдань в оволодінні курсу "Основи наукових досліджень" цикл аудиторних (лекційних та практичних) занять доповнюється самостійною роботою студентів. Така система та цілеспрямована праця студента дасть можливість успішно освоїти зазначений курс.

Формами самостійної роботи студентів з курсу «Основи наукових досліджень» є:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до практичних занять;
- виконання індивідуальних наукових завдань;
- самостійна робота студентів з підручниками, періодичною літературою, нормативно-правовою базою України;
- збір і опрацювання статистичної інформації;
- пошук економічної інформації засобами Інтернет та АСОІ;
- проведення наукової дискусії та усних доповідей;
- здійснення пошуку й оформлення бібліографічної інформації.

Для закріплення вивченого матеріалу і самоконтролю до кожної теми надано запитання для самоперевірки. У разі виникнення певних труднощів при відповіді на якісь питання, студенту необхідно повторно опрацювати відповідну тему.

Здійснення індивідуального підходу за виконання самостійної роботи. Індивідуальні завдання можуть виконувати за бажанням усі студенти або окремі з них (які творчо обдаровані, вимогливі, мають великий досвід практичної діяльності). Індивідуалізація самостійної роботи сприяє самореалізації студента, розкриваючи в нього такі грані особистості, які допомагають професійному розвитку.

Нормування завдань для самостійної роботи, яке базується на визначенні витрат часу та трудомісткості різних їхніх типів, забезпечує оптимальний

порядок навчально-пізнавальної діяльності студентів – від простих до складних форм роботи. Під час їхнього виконання формуються особистісні риси студента. Підтримання постійного зворотного зв'язку зі студентами в процесі здійснення самостійної роботи є фактором ефективності навчального середовища.

Самостійна робота студентів потребує чіткої організації, планування, системи й певного керування (обсяг завдань, типи завдань, методичні рекомендації щодо їхнього виконання, аналіз передбачуваних труднощів, облік, перевірка та оцінювання виконаних робіт), що сприяє підвищенню якості навчального процесу. Успіх цієї роботи багато в чому залежить від бажання, прагнення, інтересу до роботи, потреби в діяльності, тобто від наявності позитивних мотивів. Велике значення під час самостійної роботи студента мають його спрямованість, психологічна готовність, а також певний рівень бази знань, на який будуть нашаровуватися нові знання.

Результати дослідження ефективності самостійної роботи студентів у навчальному процесі дають змогу висловити такі припущення:

1. Основним джерелом теоретичної інформації для студента є конспект лекцій. Це означає, що повнота й адекватність сприйняття цієї інформації студентами залежать від рівня організації лекційних занять та їхнього інформаційно-методичного забезпечення. Вирішальну роль при цьому також відіграє вміння студента працювати на лекції та вести конспект.

2. Зменшується тривалість роботи студента в бібліотеці з навчальною літературою, що часто пояснюється збільшенням навантаження в аудиторний час, зростанням кількості завдань та необхідністю одночасно вчитися і працювати. Це вимагає від викладача розробки методичних рекомендацій щодо роботи з літературою та чіткого обґрунтування доцільності такої роботи.

3. Зменшуються затрати часу на виконання традиційних видів завдань щодо опрацювання теоретичної інформації (аналізу, порівнянь, відповідей на запитання, пояснень тощо). У той же час збільшується вага затрат часу та продуктивності завдань, які забезпечують алгоритмічно-дійовий і творчий рівні засвоєння знань. Це свідчить про прагнення студентів до самореалізації та професійної рефлексії в процесі навчання, що вимагає від викладача дотримання системи вимог за організації самостійної роботи студентів.

Для контролю знань студентів використовуються:

- а) усні відповіді на теоретичні питання;
- б) письмові роботи.

Виконання самостійних завдань є обов'язковою умовою допуску до підсумкової контрольної роботи.

Під час самостійної роботи студенти мають змогу краще використати свої індивідуальні здібності. Вони вивчають, конспектують літературні джерела, за потреби повторно перечитують їх окремі розділи, абзаци, звертаються до відповідних довідників і словників. Все це сприяє глибокому осмисленню навчального матеріалу, виробляє в студентів цілеспрямованість у здобутті знань, самостійність мислення. Самостійна робота здійснює і виховний вплив на студентів, сприяючи формуванню і розвитку необхідних моральних якостей.

Організація і методика самостійної роботи студентів мають бути підпорядковані певним вимогам:

1) розвиток мотиваційної установки у студентів. Умовою будь-якої цілеспрямованої діяльності є установка – готовність до певної активності, виникнення якої безпосередньо залежить від наявності в людини потреби і від об'єктивної ситуації задоволення цієї потреби. Установка відчутно впливає на характер і результати діяльності студентів, сприяє підвищенню ефективності дій, активізує мислення, пам'ять, робить сприйняття точнішим, увагу зосередженою, спрямованою на об'єкт пізнання. Тому студент повинен виробити в собі внутрішню потребу в постійній самостійній роботі;

2) систематичність і безперервність. Тривала перерва у роботі з навчальним матеріалом негативно впливає на засвоєння знань, спричинює втрату логічного зв'язку з раніше вивченим. Несистематичність самостійної роботи унеможливорює досягнення високих результатів у навчанні. Тому студент повинен звикнути працювати над навчальним матеріалом постійно, не випускати з поля зору жодну з дисциплін, вміло поєднувати їх вивчення;

3) послідовність у роботі. Послідовність означає чітку упорядкованість, черговість етапів роботи. Не закінчивши вивчення однієї книги, не можна братися за іншу, далі за третю. Розкиданість і безсистемність читання породжують поверховість знань, унеможливають тривале запам'ятовування прочитаного.

При читанні конспекту лекцій, монографії, підручника, навчального посібника не повинно залишатися нічого нез'ясованого. Не розібравшись хоча б в одному елементі системи міркувань автора книги, студент не зможе надалі повноцінно засвоювати навчальний матеріал;

4) правильне планування самостійної роботи, раціональне використання часу. Чіткий план допоможе раціонально структурувати самостійну роботу, зосередитися на найсуттєвіших питаннях;

5) використання відповідних методів, способів і прийомів роботи. Багато студентів працюють із книгою неправильно: читають текст і відразу занотовують, намагаючись запам'ятати прочитане. За такого підходу ігнорується найважливіший елемент самостійної роботи – глибоке осмислення матеріалу. Це призводить до того, що студенти засвоюють його поверхово, їм складно на практиці повною мірою застосувати теорію. У них формується шкідлива звичка не думати, а запам'ятовувати, що також негативно впливає на результати навчання;

6) керівництво з боку викладачів. Основними формами керівництва самостійною роботою студентів є визначення програмних вимог до вивчення навчальних дисциплін; орієнтування студентів у переліку літератури; проведення групових та індивідуальних консультацій; організація спеціальних занять з методики вивчення наукової та навчальної літератури, прийомів конспектування; підготовка навчально-методичної літератури, рекомендацій, пам'яток тощо.

Завдання для самостійної роботи

- засвоєння інформації, отриманої безпосередньо на обов'язкових

навчальних заняттях;

- робота з відповідними підручниками та особистим конспектом лекцій;
- самостійне вивчення окремих тем або питань із розробкою конспекту;
- робота з відповідною літературою;
- написання рефератів, повідомлень;
- творчі завдання;
- виконання підготовчої роботи до лабораторних та практичних занять;
- підготовка письмових відповідей на проблемні питання;
- наочне відображення результатів самостійного навчання;
- підбір власної бібліотеки з основних напрямів фахової діяльності;
- виступ з повідомленнями на практичних заняттях.

З метою набуття теоретичного та практичного досвіду у систематизації набутих знань із курсу «Основи наукових досліджень» та їх адаптації до дисциплін галузевого спрямування, студенти повинні опанувати правила підготовки та презентації наукових повідомлень.

Наукове повідомлення складається на підставі дослідження, огляду літературних джерел з обраного напрямку. В ньому повинні знайти висвітлення висунута гіпотеза, система доказів, новизна та практичне значення отриманих результатів, опрацьовані інформаційні джерела. Презентація наукового повідомлення може супроводжуватися візуальними засобами.

Результати проведеного самостійного дослідження презентуються студентами протягом вивчення курсу на практичних заняттях. Форма контролю студентів передбачає діалогове спілкування з викладачем, тестування за темами та інші методи, що мають контрольну функцію, а саме: письмові контрольні роботи, експрес-опитування, захист рефератів, підготовка наукових повідомлень.

Успішність самостійної роботи студентів визначається перш за все підготовленістю їх до такої навчальної діяльності. За своєю суттю самостійна робота передбачає максимальну активність студентів у різних аспектах: організація розумової праці, пошук гармонії, прагнення ґрунтовнішого засвоєння дисципліни.

Викладач не обмежується у виборі інших завдань для самостійної роботи за умови відповідності змісту завдання до робочої навчальної програми дисципліни.

Складаючи розпорядок дня, передбачаючи свою участь у всіх основних заходах, які здійснюються у вищому навчальному закладі, студент повинен орієнтуватися на навчальні програми, плани і розклад занять.

2. ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА 1. НАУКА ЯК СФЕРА ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Питання для самостійного опрацювання

1. Наукова ідея як спроба нетрадиційного пояснення явищ.
2. Методологічна єдність і багатоманітність сучасної науки.
3. Етапи розвитку науки.
4. Сутність наукової гіпотези, її висунення й обґрунтування.

Контрольні запитання та завдання

1. Що таке наука та які її основні риси?
2. Вкажіть основні завдання, які ставляться перед наукою.
3. Які функції науки формують ціннісні орієнтації в суспільстві?
4. У чому полягають процеси диференціації та інтеграції науки?
5. Обґрунтуйте зв'язок між наукою, технікою, виробництвом.
6. Якими властивостями характеризується сучасна наука?
7. Охарактеризуйте структурні елементи науки.
8. Які існують види наук по відношенню до практики?
9. Визначте особливості псевдонауки та методи боротьби з нею.

Скласти термінологічний словник:

Наука; функція науки; об'єкт науки; наукова діяльність; наукознавство; наукові закони; науковий факт; категорії; принцип; постулат; правило; теорія; Міністерство освіти і науки України; Національна академія наук України; Державні галузеві академії наук; громадські спеціалізовані академії; псевдонаука..

Рекомендована література: 1, 5, 8, 12, 13, 14.

ТЕМА 2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Питання для самостійного опрацювання

1. Основи методики планування наукових досліджень.
2. Систематизація результатів науково-дослідної діяльності.
3. Впровадження результатів наукових досліджень.
4. Ефективність наукових досліджень, їх критерії та оцінка.

Контрольні запитання та завдання

1. Як класифікуються наукові дослідження за різними ознаками?
2. Проаналізуйте основні етапи організації наукових досліджень.

3. Що таке об'єкт, предмет та фактори наукового дослідження?
4. Що можна віднести до елементів наукового внеску автора?
5. Як оцінюється ефективність наукових досліджень?
6. Дайте визначення ефективності науково-дослідної роботи у ВНЗ і на практиці.

Скласти термінологічний словник:

Наукове дослідження, теоретичні, теоретико-експериментальні, експериментальні дослідження, фундаментальні та прикладні дослідження, держбюджетні, госпдоговірні, дослідження, які не фінансуються, етапи організації наукових досліджень, планування наукових досліджень, актуальність дослідження, об'єкт і предмет дослідження, мета та завдання дослідження, наукова новизна, практичне значення отриманих результатів, економічна, науково-технічна, соціальна ефективність наукових досліджень.

Рекомендована література: 1, 3, 6, 17, 20, 23.

ТЕМА 3. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.

Питання для самостійного опрацювання

1. Міжнародне наукове та науково-технічне співробітництво вищих навчальних закладів.
2. Студентське самоврядування.
3. Удосконалення системи управління науково-дослідною роботою.
4. Індивідуальне планування науково-дослідної діяльності студента.
5. Переваги і недоліки Болонського процесу.

Контрольні запитання та завдання

1. Які завдання вищих навчальних закладів у галузі наукової та науково-технічної діяльності?
2. За рахунок яких джерел здійснюється фінансування наукової та науково-технічної діяльності у вищих навчальних закладах?
3. Проаналізуйте міжнародне наукове та науково-технічне співробітництво вищих навчальних закладів.
4. Як здійснюється керівництво науково-дослідною роботою студентів?
5. Що охоплює науково-дослідна робота студентів у межах навчального плану і поза навчальним процесом?
6. Назвіть форми морального та матеріального заохочення студентів, котрі займаються науково-дослідною роботою.

Скласти термінологічний словник:

Освіта; науково-дослідна робота; вищий навчальний заклад; освітньо-професійна характеристика; науково-педагогічні працівники; кафедра; наукова школа; економічна наука; науково-дослідний інститут.

Рекомендована література: 1-4; 17, 26, 28. 3, 5, 6, 12,13, 14, 17, 23.

ТЕМА 4. ОСНОВИ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Питання для самостійного опрацювання

1. Методологія системного підходу наукових досліджень.
2. Діалектична методологія та еволюція її змісту.
3. Пізнавальні прийоми та форми наукових досліджень.
4. Системний аналіз як загальнонауковий метод дослідження.

Контрольні запитання та завдання

1. Чим відрізняються методика і методологія дослідження?
2. Які Вам відомі види методології?
3. Охарактеризуйте функції методології наукових досліджень.
4. Які основні принципи методології наукових досліджень?
5. Проаналізуйте пізнавальні прийоми наукових досліджень.
6. Розкрийте суть діалектичного методу пізнання.
7. Охарактеризуйте загальнонаукові принципи дослідження.
8. Охарактеризуйте структурно-функціональний підхід у методології досліджень.
9. Охарактеризуйте діяльнісний підхід у методології досліджень.
10. Охарактеризуйте системний підхід у методології досліджень.
11. Охарактеризуйте сутність синергетичного (синергійного) підходу в методології досліджень.
12. Охарактеризуйте інформаційний, культурологічний та аксіологічний підходи в методології досліджень.
13. Які кількісно-якісні методи використовуються у наукових дослідженнях?

Скласти термінологічний словник:

Методологія наукових досліджень, методика наукових досліджень, функції методології наукових досліджень, філософська (фундаментальна) методологія, загальнонаукова методологія, частково наукова методологія, система, системний підхід, діяльнісний підхід, синергетичний (синергійний) підхід, інформаційний підхід, культурологічний підхід, аксіологічний (ціннісний) підхід, модель, наукометрія, бібліометрія, інформетрія, концепція.

Рекомендована література: 1, 6, 20, 24.

ТЕМА 5. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Питання для самостійного опрацювання

1. Балансовий метод і його значення в наукових дослідженнях.
2. Методи, що застосовуються в процесі експерименту.
3. Метод моделювання і напрями його використання.
4. Статистична обробка результатів експерименту.
5. Методи оптимізації об'єктів досліджень.

Контрольні запитання та завдання

1. Висвітліть класифікацію конкретно-наукових (емпіричних) методів дослідження та їх методичні прийоми.
2. Розкрийте зміст розрахунково-аналітичних методичних прийомів і процедур та застосування їх у наукових дослідженнях.
3. Розкрийте інформаційне моделювання (інформаційний образ), його суть і застосування у наукових дослідженнях.
4. Що таке моделювання і коли воно використовується?
5. Дайте характеристику економіко-математичних методів і застосування їх у наукових дослідженнях.
6. На які за призначенням у застосуванні прийомів дослідження можна поділити процедури?
7. У якій частині методики досліджень теми визначаються об'єкти і методи дослідження?
8. Яким методам необхідно надавати перевагу при виборі методики досліджень?
9. У якій частині методики відображається попереднє узагальнення результатів з досліджуваного питання?
10. Які є логічні закони та правила наукових досліджень?

Скласти термінологічний словник:

Аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, моделювання, абстрагування, конкретизація, системний аналіз, ідеалізація, формалізація, гіпотеза та припущення, емпіричні методи дослідження, спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент, опитування, тестування, метод експертних оцінок, кореляційний аналіз, факторний аналіз, шкалювання, контент-аналіз, інвентаризація, контрольні заміри, експертиза, документалістика, науково-дослідні процедури, аргументування, спростування.

Рекомендована література: 1, 6, 20, 24.

ТЕМА 6. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Питання для самостійного опрацювання

1. Методи пошуку і збору наукової інформації.
2. Характеристика форм обміну науковою інформацією.

3. Бібліографічний опис джерел у науковому дослідженні.
4. Наукова комунікація та її види
5. Закономірності зростання, розпорошення та старіння наукових документів

Контрольні запитання та завдання

1. Якими ознаками визначається достовірність інформації?
2. Які методи нагромадження первинної та вторинної інформації?
3. Чим забезпечується суверенітет України у сфері науково-технічної інформації?
4. Що включають напрями державної інформаційної політики?
5. Які основні принципи інформаційних відносин?
6. Які є методи отримання та аналізу первинної інформації?
7. Особливості глобальної мережі INTERNET.
8. Які Ви знаєте принципи збору інформаційного матеріалу?
9. Охарактеризуйте підсистему інформації про об'єкт дослідження.
10. Як здійснюється пошук вторинної документної інформації з теми?
11. Охарактеризуйте інформаційні системи Scholar Google, Index Copernicus.

Скласти термінологічний словник:

Інформація, бібліографія, інформаційно-пошукові системи, інформаційно-довідкові системи, штучний інтелект, наукометрична база, індекс цитування, імпакт-фактор.

Рекомендована література: 1, 8, 19, 23, 28, 30.

ТЕМА 7. НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Питання для самостійного опрацювання

1. Опрацювання фахової літератури студентами економічних спеціальностей.
2. Робота з документами.
3. Етичний кодекс вченого України.
4. Загальна структура наукової роботи та її особливості.
5. Поняття новизни та практичної цінності роботи.

Контрольні запитання та завдання

1. Назвіть складові системи економічних наук.
2. Дайте характеристику взаємозв'язку наук.
3. В чому полягають основні напрямки економічних досліджень?
4. Які вимоги до вибору та обґрунтування актуальності теми?
5. Які основні вимоги до дипломної роботи?

6. Опишіть завдання науково-дослідницької діяльності студентів-магістрів.
7. Якими є структура та алгоритм написання дипломної роботи?
8. Назвіть етапи реалізації та оформлення результатів наукового дослідження.
9. Які характерні помилки в написанні та оформленні курсової, дипломної, магістерської роботи Ви знаєте?
10. Які вимоги до захисту магістерської роботи?
11. Назвіть основні причини плагіату у студентських наукових дослідженнях.
12. Які етичні принципи у науковій діяльності студентів Ви знаєте?

Скласти термінологічний словник:

Економічна наука, група наукових спеціальностей, дипломна робота, курсова робота, магістерська робота, план роботи, державна екзаменаційна комісія, етичні принципи, плагіат.

Рекомендована література: 1, 3, 11, 26, 27, 28.

ТЕМА 8. ФОРМИ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Питання для самостійного опрацювання

1. Систематизація результатів науково-дослідної діяльності.
2. Впровадження результатів наукових досліджень.
3. Правила оформлення додаткових матеріалів.
4. Особливості складання бібліографічного опису літературних джерел.

Контрольні запитання та завдання

1. Що таке «апробація»? Які основні способи апробації наукових результатів?
2. Які є види підсумкових наукових праць?
3. Що належить до опублікованих праць, які додатково відображають наукові результати дисертації?
4. Які види видань за різними ознаками Ви знаєте?
5. Що відносять до неперіодичних наукових видань?
6. Що відносять до періодичних наукових видань?
7. Опишіть підходи до підготовки наукових публікацій.
8. Назвіть базові вимоги до матеріалів, що подаються до опублікування у наукових журналах.
9. Дайте визначення наукової конференції, семінару та симпозіуму.

Скласти термінологічний словник:

Науковий результат, оприлюднення наукових результатів, апробація, наукова конференція, симпозіум, семінар автореферат, алгоритм, брошура, відгук, збірники, доповідь, монографія, наукова стаття, публікація, реферат, рецензія, тези.

Рекомендована література: 3, 6, 7, 8, 20, 24, 28, 30.

ТЕМА 9. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ НАУКОВОГО КОЛЕКТИВУ

Питання для самостійного опрацювання

1. Основні риси вченого та їх характеристика.
2. Вимоги ергономіки щодо організації наукової праці.
3. Проведення аналітичної роботи в науково-дослідному процесі.
4. Принципи, якими визначається успіх роботи наукового колективу.
5. Поведінка керівника наукового колективу.
6. Вплив етнічних норм на формування наукового колективу.

Контрольні запитання та завдання

1. Дайте визначення наукової організації праці, які її елементи?
2. Які завдання виконує НОП?
3. Охарактеризуйте важливість нормування праці науковців, на основі яких критеріїв це можливо здійснити?
4. Які характерні особливі риси носить в собі наукова діяльність?
5. Що являє собою поняття “мозкова атака”?
6. Які основні принципи організації праці у науковій діяльності?
7. Чи є принципи колективізму та колективності тотожними? Чому?
8. Чим вимірюється ефективність наукової праці вченого?
9. Які фактори впливають на ефективність наукової праці?
10. Які Ви знаєте типи конфліктів інтересів?
11. Назвіть принципи поведінки в науковому співтоваристві.

Скласти термінологічний словник:

Наукова організація праці, ефективність наукової праці, режим роботи, “мозкова атака”, трудовий режим, наукова етика, конфлікт інтересів.

Рекомендована література: 1, 3, 6, 17, 20, 23.

ТЕМА 10. ПІДГОТОВКА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ

Питання для самостійного опрацювання

1. Охорона та використання ресурсів інтелектуальної власності.
2. Індивідуальний план аспіранта, порядок складання і контролю.
3. Критерії оцінки готовності дисертації.

4. Організація та процедура захисту дисертації на спеціалізованих вчених радах.

5. Європейський досвід підготовки й атестації наукових кадрів вищої кваліфікації.

Контрольні запитання та завдання

1. Назвіть основні завдання підготовки наукових кадрів у ВНЗ.
2. Назвіть напрями наукової роботи кафедри.
3. Який механізм підготовки в аспірантурі та докторантурі громадян України й іноземних громадян?
4. Який механізм підготовки в докторантурі громадян України й іноземних громадян?
5. Назвіть нормативні документи, що регулюють підготовку науково-педагогічних та наукових кадрів.
6. Розкрийте функції та завдання МОН України.
7. Розкрийте функції та завдання НАН України.
8. Назвіть органи, що здійснюють регулювання підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів в Україні.
9. Які документи необхідно подати на ім'я керівника вищого навчального закладу, наукової установи вступникам до аспірантури або докторантури?
10. Які документи необхідно подати спеціалізованій вченій раді для попереднього розгляду дисертації.
11. Який документ засвідчує присудження наукового ступеня?

Скласти термінологічний словник:

Аспірант, аспірантура, докторант, докторантура, кафедра, кандидат наук, функції МОН, спеціалізована вчена рада, автореферат.

Рекомендована література: 3, 5, 6, 12,13, 14, 17, 23.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бенько М. М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку : монографія / М. М. Бенько - К. : КНТЕУ, 2010. - 336 с.
2. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: Підручник / М. Т. Білуха. – К. : АБУ, 2002. – 480 с.
3. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) : навч. посіб.; за ред. А.А. Мазаракі. - К. : КНТЕУ, 2010. – 280 с.
4. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень: Навч. посібник/ В. В.Ковальчук, Л. М.Моїсєєв. - [2-ге вид., перероб. і доп.]. - К. : Вид. Дім "Професіонал", 2004.- 208с.
5. Конституція України [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Тлумачення від 15.05.2014]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
6. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень: Навч. посібник / О. В. Крушельницька. - К.: Кондор, 2006. - 206с.
7. Кушнарєнко Н. М. Наукова обробка документів: Підручник / Н. М. Кушнарєнко, В. К. Удалова. - [4-те вид., перероб. і доп.]. - К. : Знання, 2006. - 331 с. - (Вища освіта ХХІ століття).
8. Макогон Ю. В. Основи наукових досліджень в економіці: навч. посіб./ Ю. В.Макогон, В. В.Пилипенко.- [2-ге вид.]. - Донецьк: Альфа-прес, 2007.- 144с.
9. Малюга Н. М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних заходів. / Н. М. Малюга; за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир: ПП “Рута”, 2003. – 476 с.
10. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. / [О. П. Кириленко, В. В. Письменний, Н. М. Ткачук та ін.] ; за ред. О. П. Кириленко. – Тернопіль : Видавн.-поліграф. центр ТНЕУ «Економічна думка», 2012. – 196 с.
11. Основи наукових досліджень у схемах і таблицях : навч. посіб. / О. П. Кириленко, В. В. Письменний. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – 228 с.
12. Оформлення результатів наукових досліджень в бухгалтерському обліку. Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Сост. Краснов О. М., Гришко Н. В., Рогозян Л. Є. – Алчевськ: ДонДТУ, 2005. – 60 с.
13. Пилипчук М. І. Основи наукових досліджень: Підручник / М. І. Пилипчук, А. С. Григор'єв, В. В. Шостак. - К.: Знання, 2007. - 270 с.
14. Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.99 р. № 309 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/309-99-п>.
15. Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/567-2013-п>.

16. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

17. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

18. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 01.06.2000 р. № 1775-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1775-14>.

19. Про затвердження Порядку формування Переліку наукових фахових видань України: Наказ МОНмолодьспорт України від 17.10.2012 № 1111 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1850-12>.

20. Про наукову та науково-технічну діяльність: Закон України від 13.12.91 р. № 1977-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>.

21. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук: Наказ МОНмолодьспорт України від 17.10.2012 № 1112 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1851-12>.

22. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі: Навч. посібник / І. С. П'ятницька-Позднякова. - К., 2003. - 116 с.

23. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень [Текст] : навч. посібник / В. І. Романчиков. - К. : Центр учбової літератури, 2007. - 255 с.

24. Соловійов С. М. Основи наукових досліджень [Текст] : навч. посібник / С. М. Соловійов. - К. : Центр учбової літератури, 2007. - 175 с.

25. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень [Текст] : підручник / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. - [2-ге вид., переробл. і доповн.]. - К. : Знання, 2007. - 318 с.

26. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень: конспект лекцій; посібник / А. С. Філіпенко. - К. : Академвидав, 2004.- 208с.- (Альма Матер).

27. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник / Г. С. Цехмістрова. - Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003.- 240 с.

28. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. - [6-те вид., переробл. і доповн.]. - К. : Знання, 2008. - 310 с.

Додаткова:

29. Библиографическая запись [Текст] : Основные стандарты / сост. А. А. Джиги [и др.] ; Рос. кн. палата. — М. : [б. и.], 2006. — С. 93—127.

30. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання [Текст] : (ГОСТ 7.1—2003, IDT) : ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. — Чинний з 2007—07—01. — К. : Держспоживстандарт України, 2007. — III, III, 47 с. ; 29 см. — (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи) (Національний стандарт України).

31. Бухгалтерський облік: збірник систематизованого законодавства [уклад. Я. Кавторєв]. – [вид. 11-е, переробл. і доп.]. – Х. : Фактор, 2007. – 672 с.
32. Вовканич С. Активізація наукової діяльності молоді в системі інноваційного розвитку [Текст] / С. Вовканич, О. Риндзак ; НАН України, Ін-т регіон. дослідж. – Л. : ІРД НАН України, 2006. – 184 с.
33. Довідник здобувача наукового ступеня [Текст] : зб. нормат. док. та інформ. матеріалів з питань атестації наук. кадрів вищ. кваліфікації / [упорядкув. Ю.І. Цеков] ; за ред. Р.В. Бойка. – 5-те вид., виправл. та доповн. – К. : Ред. «Бюл. Вищ. атестат. коміс. України»: Толока, 2011. – 69 с.
34. Каліцький Б. А. Прикладне наукознавство [Текст] / Б. А. Каліцький ; НАН України, Центр дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва. – К. : Фенікс, 2007. – 464 с.
35. Кузнецова С. А. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навч. посібник / С. А. Кузнецова / Таврійський держ. агротехнологічний ун-т. – Мелітополь : Видавничий будинок ММД, 2008. – 230 с.
36. Ніколаєнко С. М. Наукові дослідження в університетах – визначальний чинник зростання якості освіти [Текст] / С. М. Ніколаєнко. – К. : Прок-Бізнес, 2007. – 175 с.
37. Письменний В. В. Основи наукових досліджень: навч.-метод. матер. / В. В. Письменний. – Тернопіль : В-во «Економічна думка», 2010. – 124 с.
38. Приклади оформлення бібліографічного опису // Бюлетень ВАК України, №3, 2008 (Форма 23, С. 9–13).
39. Чайковський Ю. Б. Наукометричні бази та їх кількісні показники (Частина II. Фактори, що впливають на кількісні показники наукометричних баз) / Ю. Б. Чайковський, Ю. В. Сілкіна, О. Ю. Потоцька // Вісник Національної академії наук України. - 2013. - № 9. - С. 84-92 .
40. Чайковський Ю. Наукометричні бази та їх кількісні показники (Частина I. Порівняльна характеристика наукометричних баз) / Чайковський Ю., Сілкіна Ю., Потоцька О. // Вісник НАН України. – 2013. – № 8. – С. 95–97.
41. Чижевська Л. В. Бухгалтерський облік: розвиток методології, професійне навчання: Монографія / Л. В. Чижевська. – Житомир: ЖДТУ, 2006. – 304 с.
42. Шайкан А. В. Бухгалтерський облік у прийнятті управлінських стратегічних рішень: монографія / А. В. Шайкан. – К. : КНЕУ, 2009. – 304 с.